

Sådan set - fra min synsvinkel

Af Charles Nielsen, Brændgårdsvej 15, Ydby, 7760 Hurup

”Det gule palæ”

Det pæne gamle hus ”Det gule palæ” på hjørnet af Oddesund- og Ydbyvej har gennem årene skiftet farve fra hvid til rød og fra rød til gul - og før hegn og hække blev klippet til efter trafikken, havde huset mod syd og øst en tjørnehæk med en mandshøj velklippet indgangsportal ud mod lendevejen (Oddesundvej).

Om huset skriver professor K. Gotlob, København: I 1967 blev huset registreret i anledning af en gennemgang af smukke huse, der søges gennemført som led i værn af by- og landskabsudseende. Husets nuværende udseende synes at vise, at det er bygget omkring midten af forrige århundrede, og det blev registreret i den bedste gruppe af bevaringsværdige huse. Det har senempirens smukke store vinduer, gulkalkede mure og stråtag, sikkert udført af dygtige håndværkere. Desværre er der siden dengang indsat en ny yderdør, som ikke passer, men huset er fuldt ud beboelig og vil fremover være det, og takket være den gode bygningstradition, der har formet det, smykker det den lille landsby Tvolm i Ydby. (citater slut).

Ifølge Ester Bruhn, Århus, er huset bygget af rebslager Lars Engmark, som havde butik for sine rebvarer i husets vestlige ende. Byggegrunden og tilhørende jord lånte han af Kirkegårdens ejer, Anders Frederiksen, med den klausul, at han skulle overtage huset efter Engmarks død. Meningen var, at Frederiksen og hans kone Marie ville bruge det som aftægtsbolig, en forudseenhed, der ikke blev aktuel, da de begge døde i 1908, som 68-årige. Herefter gik huset i arv til den yngste datter Elisabeth Frederiksen, Århus, der lod stalden fjerne og byggede i stedet et stort vaskehus med det formål, at ”det gule palæ” skulle bruges som alderdomshjem. En plan, der aldrig blev udført, idet hun døde så tidligt som i 1937, kun 52 år gammel.

Efter Elisabeth Frederiksen gik huset i arv til søsteren Karen Bruhn og hendes datter Ester Bruhn, der efter moderens død i 1961, blev eneejer. Før hun solgte det i 1971 til sin norskgifte kusine, Hanne Bruhn Sandnes, Oslo, havde hun ladet huset tække med nyt stråtag. Da Hanne Bruhn Sandnes døde, kom ”palæet” i hænde af en søn, der solgte det til den

nuværende ejer, Erik Rasmussen. Jorden til Lars Engmarks rebslageri og landbrug er nu tilplantet med normannsgran.

Bortset fra i dag, hvor huset er fritidsbolig for Erik Rasmussen, har det efter rebslager Engmark, aldrig været beboet af ejeren, men brugt til udlejning. De første lejere var Elisabeth Frederiksens gudfar og gudmor, lærer Frederik Andreas Vulf Meiner og hans kone, Laura Marie Meiner, som forøvrigt skænkede et orgel og en lysekroner til Ydby Kirke.

Fra omkring 1914 til 1924, sad Elisabeth Frederiksens faster og farbror Signe og Niels Frederiksen til leje i huset. Efter dem lejede Elisabeth det ud til sin fætter Jens Christian Nørgaard og hans kone Dusine, som beboede det til engang ind i fyrrerne. Siden har det været lejet af en bagersvend, en møller ved navn N. P. Jensen, og fra 1950 til 1974, boede byens sidste møller, Christian Toft og hans kone Meta i huset. Efter Toft har palæet haft flere lejere, bl.a. tyrkiske flygtninge (indvandrere).

Dusine og Jens Chr. Nørgård blev af byens børn betragtet som flinke og rundhændede mennesker, da de som de eneste afregnede fastelavnsmønstrene med hele fem og tyve øre, hvor taksten ellers lå fra to til fem øre, hvis ikke vi blev spist af med en knaldhård bolle.

Ganske vist sang vi, som det var skik og brug, boller op, boller ned, selv om vi i første omgang gik efter den hårde valuta. I familien Nørgårds tid stiftede jeg, i ordets egentlige betydning, bekendtskab med husets beskyttende tjørnehæk. Det skete en sommeraften, hvor veje og stræder lå øde og tomme hen, et velvalgt tidspunkt for min første solotur på en gammel udslidt B.S.A motorcykel. Ruten, der var berammet fra Ydby central og op til hovedlandevejen, forløb fuldtud tilfredsstillende, larmende i anden gear, indtil jeg besluttede at krænge maskinen rundt i krydset med det resultat, at den borede sig et pænt stykke ind i den stikkende hæk. Øjensynligt havde hverken maskinen eller jeg taget skade, men alligevel nægtede den trods ihærdige anstrengelser at give et enkelt host fra sig. Med en død motor blev hjemturen en skuffelse, så for at pynte lidt på stilen svang jeg mig i sadlen ved

»Det gule palæ« bygget af rebslager Engmark, som det tager sig ud i dag, ejet af Erik Rasmussen, Fulden.

Trapgården og anløb centralen rullende i frigear, som om alt var i skønneste orden.

Ifølge en artikel af H. A. Riis Olesen i Historisk Årbog for Thisted Amt, årgang 1943, boede Sydthys første distriktslæge Johan Jansson i Ydby. Det nævnes også, at han blev efterfulgt af læge Peder Nicolajsen, der døde i Ydby i 1837. I relation til de to Ydby-læger er det interessant, at Vestervigs første læge Chr. Gottshalch først åbnede praksis i 1850.

Efter en gammel mands udsagn skulle ”det gule palæ” engang have været lægebolig, men da det ikke kan bekræftes fra anden side, må det være at betragte som en skrøne.

Rolfs nye plads

I tyverne og måske senere boede Ane Elisabeth Madsen sammen med sønnen William som nærmeste naboer til ”det gule palæ”. William betjente postruten Doverodde-Boddum og var bedst kendt under navnet William post. Hjemme hos Ane og William blev jeg omkring syvårsalderen sammen med mor vidne til en uforglemmelig tragikomisk hændelse. Besøget var måske tilfældigt, men så fint gik det for sig, at bordet blev dækket med stofdug og helligdagsporcelænet. Mellem kakkelovnen og døren til køkkenet lå husets kæledægg, hunden

Rolf, en stor sort overfed hanhund af ubestemmelig herkomst. Aldrende og forædt, som den var, forlod den nødigt lejet, hvor den til fulde nød søvnens sødme, selv nu hvor huset havde fået gæster.

Efter megen snak, mange kopper kaffe, blødt brød, småkager og saftvand til mig, blev det fine porcelæn sat på en serveringsbakke, for at blive båret ud i køkkenet. Her må et eller andet have distraheret Ane, der ikke tog sig i agt for Rolf, der gerne lå med benene hen foran køkkendøren, når den rigtig gassede sig. Følgerne af den forglemmelse udeblev ikke, for i det samme Ane ramlede fødderne ind i hundens forben, snublede hun, men holdt til al held balancen og reddede både egne lemmer og det fine kaffestel. I det øjeblik det stod på, så det ud som om hun ville falde, og var det sket, ville hun uundgåeligt have slået sig og smadret hele stellet. Så da bakken med porcelænet stod sikkert på køkkenbordet drog vist alle et lettelsens suk. Da Ane havde sundet sig lidt over forskrækkelsen, var hun mod sædvane ikke venlig stemt over for den uforstående hund, der efter tumulterne og de kendte systemers uorden kom på benene i en ruf og forsvandt ind under bordet. Som syndebuk var det forskræmte dyr nærmest, og mens det fik et velrettet spark,

erklærede Ane højt og bramfrit, at den gamle for..... sa.... køter for eftertiden måtte se at finde sig en anden plads, før nogen i huset blev lemlæstet eller mistede livet for den gamle sa.... køters skyld. Hvordan det gik senere med Rolfs nye plads, ved jeg ikke, men da vi gik, havde den tilsyneladende glemt alt om spark, trusler og forbandelser, idet den igen lå rolig højlydt snorkende på sin gamle plads mellem køkkendøren og den lune kakkelovnskrog.

Fru Madsens atletiske præstation og dagens festlighed i øvrigt skal ses i lyset af, at jeg på det alderstrin anså Ane, der måske har været et halvt hundrede år, som en ældgammel kone. De hårde eder gjorde også et stærkt indtryk, da forbandelser af enhver art aldrig blev brugt hjemme, selv når det som i Anes tilfælde var uundgåeligt og på det nærmeste nødvendigt.

I 1944 døde Ane. Derefter boede William alene i huset til sin død i 1968. Som pensionist blev han medhjælpende graver og ringer, et forhold der måske inspirerede ham til at testamentere kirken en ekstra klokke. Så det er til Williams fortjeneste, at vi i dag kan glæde os over to kirkeklokker i smuk samklang.

Når vi i almindelighed taler om arv, tænkes der i første række på fast ejendom, kroner og ører, gamle møbler, pletter, pander og diverse ting i husgeråd. Ofte glemmes den kristne arv, den der kan føles så tung, fordi den i forhold til det jordnære er svær at håndtere. Af samme grund kunne det virke befriende at lægge en plade på rejsegrammofonen og lytte til forståelige viser, som f.eks. ”Husker du, hvor glade vi gik tur bag den gamle kirkemur - og hvordan du gyngede på mit knæ under præstens pæretræ - jeg sa’ min kære du er den som jeg vil ha’ og glemmer aldrig, hvordan du sukke’d, da du sa’ ja”, o.s.v.. Åja, såmænd, hvor skønt livet kunne tegne sig i ungdommen, da verden endnu ikke havde åbenbaret sig helt, men stadig gemte på spændende nye uprøvede ting. Senere blev det forståeligt, at der var mere hold i salmerne, som f.eks. Grundtvigs ”Kirken den er et gammelt hus, står om end tårnene falde, tårne fuldmange sank i grus, klokke end kime og kalde, kalde på gammel og på ung mest dog på sjælen træt og tung, syg for den evige hvile”.

Kirkegang og kokosboller

Også Ydby Kirke (Sct. Mortenskirke) er et gammelt hus og nævnes så tidligt som i 1491

med Boddum og Hurup Kirker som annekser. I halvfemserne, 500 år senere, kalder kirken endnu, selv om der i tiden er kritiske røster fremme om, at den slags huse ville være bedre egnede til museer. Det næste kunne så blive, at de bedst beliggende Guds huse blev rigget om til vandreherberger eller gode givtige spillekasinoer. Med det projekt kunne de rette mennesker afskaffe kirkeskatten og samtidig berige de slunkne offentlige kasser med den eftertragtede udenlandske valuta. Men før vi kaster os ud i eksperimentet, må vi huske, at hvis Fanden først får en lillefinger, snupper han snart hele hånden. Den sa.... køter.

Om kirken må det vel siges, at den både ude og inde er byens smukkeste bygning. At nævne den som en forretning er måske forkert, selv om den på heltid beskæftiger en præst og en graver, og på deltid en gravermedhjælper, en kirkesanger og en organist.

I det hus er jeg fremstillet og konfirmeret, og som barn har jeg få steder kedet mig så grueligt. Set med mors øjne, var det ikke meningen, for når vi skulle med i kirke var det ud fra tesen, hvad man i barndommen nemmer, man sent i alderdommen glemmer, og sådan set virkede det ikke så tosset endda. Men som barn havde det ingen mening at sidde musestille i en lang klokke-tid for at høre en højtråbende vækkelsesprædikant udbrede sig om det helvede, der er beredt djævelen og alle hans engle. Hvad vi hørte om Guds omsorg for den faldne menneskehed, forekom efterhånden uvedkommende, da jeg forstod at himmerigets herlighed ikke var for mig, som efter al sandsynlighed skulle tilbringe evigheden i helvedes ild og svovl. Senere har jeg dog fået den tro, at den gode Gud dømmer sine børn nådig.

De skrappe vækkelsesprædikanter samlede for det meste fulde huse, og børnene måtte så sidde på de umagelige udtræksæder, hvor det var svært at holde balancen, når søvnen meldte sig. I det kakkelovnsopvarmede kirkerum, hvor menigheden sad som sild i tønder, blev indeklimaet elendigt, og iltforbruget så stort, at besvimelser kunne forekomme. På stolerække efter stolerække sad så de angrende syndere med ansigterne i triste folder, her måtte ingen le, så for et barn at se, var et sådant liv kun til forsagelse og uden gnist af glæde. Derfor mente jeg, at chancerne for bod og bedring lå i et langt

Ydby Kirke før restaureringen 1928

liv, for når det blev så trist, som det tog sig ud for de gamle omkring mig, måtte fristelserne være få, små og overvindelige. I mellemtiden måtte jeg til glæde for det nærværende galleri, spille efter falske noder, for det stod klart, at Gud ikke lod sig narre. Som årene går, bliver de fleste vel både mere tænksomme og mere triste. Sådan er det gået mig, den side af sagen er klaret, så nu er der kun tilbage at overvinde fristelserne og gøre bod og bedring.

Hvis jeg i dag blev stillet spørgsmålet, om det er ret og rimeligt at tage børn fra seks- til tiårsalderen med i kirke, bliver jeg svar skyldig, men derimod kan jeg uden forbehold svare ja til, at kirkegang i det hele taget påvirker livet, for det glemmes aldrig, i hvilken retning vinden blæste i barndommen og den tidlige ungdom.

Af jordnære ting lærte vi det væsentligste om kirkens skik og brug, aldrig kunne vi finde på at komme daskende op ad kirkegulvet med en pose flødeboller, som om vi besøgte et biografteater. Af samme grund måtte jeg, omend nødig, sige nej tak til en kokosbolle, jeg blev budt af en præstekammerat, der frimodigt nød en posefuld under lovsangen og pastor Christensens tilforladelige korte prædiken. Nu besøgte min ven sikkert ikke Guds hus af lyst, men på opfordring af præsten, som et supplement til konfirmationsforberedelserne. Et besøg i kirken med en pose flødeboller gik ikke lydløst af sig, for ingen steder kan en bagerpose knitre højere og mere ukristeligt end i stilheden under kirkens

tag.

Ikke at forglemme lærte vi også, at Gud skabte himlen og jorden, og alt, hvad der har livsånde, og da det endnu ikke er modbevist, må også tvivleren, når alt andet brister, sætte sin lid til det og håbe, at troen kan flytte bjerge.

Godt humør

Ifølge Ydby Avis havde byen i 1913 to bagerier. Stationsbyens bagermester J. P. Andersen, med brøudsalget i Sdr. Ydby og Dover. Over for kirken lå Hans Larsens bageri og konditori, som endnu kan lokaliseres efter skorstenen. I tyverne gik forretningen i arv til sønnen Edvard Larsen, en mand af få ord, hvorimod fru, der stod for ekspeditionen, kommunikerede mere livligt.

Larsens udstilling af wienerbrød, flødeskumskager, napoleonskager, chokolade og slikværk af enhver art havde altid børnenes fulde bevågenhed. I en periode blev en mørkerød drik under det besnærende navn ”godt humør” en meget stor sællert. Emballagen bestod af en elendig lille glasflaske med et indhold af en ekstra velsødet saftvand. Efter navnet at dømme forventede vi at komme i godt humør, når vi havde slubret en eller to flasker i os, en forventning, der aldrig slog til, idet drikken i så henseende var aldeles uden virkning. Men til fabrikantens ros skal det siges, at den røde farve og navnet ”godt humør” var særdeles velvalgt.

Selv om Larsens udstilling gjorde sit indtryk, er det umuligt at huske det komplette udbud,

På billedet, fotograferet af Petersen Slej, Hurup, ses Ydby Kirke, og Larsens Bageri, med den høje skorsten. Det lille hus, er C. V. Christensens, før han byggede en etage ovenpå. Til højre for det, ligger huset som var beboet af postbud William Madsen og hans mor Ane Elisabeth. Ud mod landevejen ligger det såkaldte »Gule palæ« bygget af rebsluger Engmark, - og på bakken knejser Mads Møller Madsens mølle. Nederst på billedet, syd for Siragervej, på det sted hvor der blev afholdt markeder, ses en stensætning, hvis formål er ukendt.

men foruden specialiteter som ”godt humør” blev der fristet med flødekarameller, flødeboller, chokoladefrøer, små stenhårde figurer af ubestemmelig substans, slatne, melede gummimænd og bismarckklumper i en størrelse, ingen kunne gabe over. Dertil kom et større sortiment af lakrids i kugler, figurer, bånd og stænger, herunder en halvård stang med det misvisende navn ”tandbørste”.

Det danske tyggegummi ”Dandy”, som ifølge reklamen kvikker bestandig, var vist ikke kommet på markedet endnu, så når vi en sjælden gang tyggede, tyggede vi Wrigley, det var en dyr fornøjelse med kun fire stk. i en gul pakning til en pris af ti øre. Mest fuppet blev vi ved køb af de millimetertynde påskeæg fremstillet af en meget lidt velmagende sukkersubstans, som lå og så så fristende ud med farverige dekorationer og dertil chancen for at finde en sølle ubrugelig fingerring inde i hulheden. Af rene chokoladearter, uden fup og fiduser, kunne vi bl.a. købe populære mærker såsom Block og Succes, men til en pris af 25 øre pr. plade lå disse kvaliteter meget sjældent indenfor børns rækkevidde.

På alle ugens syv dage hang der en liflig duft af friskbagt brød omkring Larsens bageri, især i de tidlige morgen- og formiddagstimer, når alt fra rugbrød til småkager blev sat ind og taget ud

af ovnen. Rundstykker, flødeskums- og småkager indgik ikke i den daglige menu, og når det endelig skulle være, bagte de fleste husmødre selv deres småkager. Men et vist salg må der have været, for i Larsens butik stod der altid et pænt udvalg side om side synligt stillet frem i specielle kagedåser med front af messing og glas.

Bolcher i den billige prisklasse fik forretningen leveret i høje, bulede blikdåser, og da de var uden pynt af nogen art, blev de gemt af vejen på hylder under disken, hvorimod fyldte bolcher og andre gode ting stod fristende fremme i kønne solide glaskrucker. Men trods bagerens pæne præstation lagde de mest prisbevidste deres bolcheindkøb hos købmændene for at få mest muligt for pengene. Til gengæld havde Larsen stort rykind under forretningens årlige udsalg af ”smuller”, en vare, der bestod af bundfaldet fra kage- og bolchedåser, krucker og lignende. Ingen af købmændene tog nogensinde Larsens geniale ide op om at slå mønt på affaldsresterne, årsagen til det lå måske i, at de i det daglige skrabte dåserne bedre i bund.

I de få dage ”smuller” kunne købes, lå der altid en hel del poser med den prisbillige vare på skolepultenes underborde. Kunsten bestod så i at nyde indholdet, uden at posens knitrende lyde blev opfanget af lærer Frederiksens vagtsomme

hørelse. Skete det, var han over synderen som et lyn, og konfiskerede omgående pose og indhold, som den uheldige dog fik udleveret ved skoletids ophør. Således gav det sig til kende, at Frederiksen, som den eneste i skolen, end ikke elskede den søde smuller.

I det nu forlængst nedlagte bageri har en dame for nylig åbnet en mindre gavebutik under navnet "Perleshop", hvor der bl.a. forhandles små nette ting som fransk undertøj. For den nye indehaver må vi håbe, at det luftige franske vinder indpas hos byens damer, selv om jeg personligt nødigt ville skifte de lange underhylere ud, til fordel for det lette franske.

Funkishuset

Funkishuset øst for bageriet var et almindeligt stråækt hus, før murermester C. V. Christensen byggede en etage ovenpå. Det kom der en udmærket lejlighed ud af, men siden nabohuset blev renoveret, tager funkiskassen sig ikke godt ud, så om ikke før lever den nu op til det gammelkendte navn, V. C. Christensens hus. (En firkantet kasse, der senere er fjernet).

Huset øst for kirken er oprindeligt opført som slagterforretning, og da den lukkede, købte købmand J. J. Nystrup, Sdr. Ydby, bygningerne for at åbne et ølsalg og en manufakturforretning. Siden har forretningen (uden øl) haft to indehavere, først fru Ebenhardt, og efter hende fru Ida Henriksen. Med Nystrups initiativ fik den gamle manufakturforretning på hjørnet af Oddesundvej og Hans Bakgårdsvej en konkurrent, og hvis det var en medvirkende årsag til at begge forretninger måtte dreje nøglen om, kan det vel siges, at Nystrup førte slagterforretningen videre.

Villa "Caia" beliggende på hjørnet overfor "det gule palæ" var i en årrække beboet af grisehandler, tidligere gårdejer Anton Ernst. Efter ham overtog sønnen Viktor Ernst og hans kone Johanne Margrethe forretningen og opførte det pæne hus på hjørnet af Oddesundvej og vejen til kirken. Med bopæl i Boddum, føres foretagendet i dag videre af deres søn, Ove Ernst og hans kone, lægesekretær Bodil Ernst. (Født Sloth).

I 1955 blev Ydby centralskole bygget på de små marker, der tidligere hørte ind under Valdemar Phillipsens husmandsbrug. Bedriftens tilhørende længe med beboelse, stald og lade lå ud mod vejen og så så hyggeligt ud. Her spiller

Refsbedegård i høsten 1931. Mads Hedegaard (med piben) viser C. W. Christensen, at et søm er gået igennem den ene træsko.

nostalgien måske ind, men som det sidste hus i rækken, løjede det altid lunende af for de vinterkolde nordenvinde, før vi begav os ud i det lange åbne stræk hen til den gamle jordmoderbolig, kun afbrudt af Søren Augustinus' krumme husmandssted.

Marius Jensens tærskværk

Hos Valdemar Phillipsen så det derimod mindre hyggeligt ud den dag, han med mig som avnebærer skulle have tærsket årets kornavl af det omrejsende tærskværk. Så vidt jeg husker, kunne hele høsten rummes i en enkelt stak, men da vi kom sent i gang, varede det ikke længe, før mørket rugede ude og inde, så jeg måtte famle mig frem gennem stalden til det aflukke, der var sat af for avnerne. Desuden havde jeg et godt stykke vej ud til den brummende maskine, der uafsladeligt spydede det luftige stads fra sig i en dyng, der blev større og større for hver kurvefuld, jeg hentede.

På forbavsende kort tid var rummet til avnerne fyldt til randen, og når jeg med kurven forsøgte at trykke det viltre skidt sammen, teede det sig som insekter der formerede sig i en uendelighed. I den kritiske situation henvendte jeg mig flere gange til Valdemar for at få løst problemet, men hver gang fik jeg et henholdende svar, idet han tilsyneladende kun interesserede sig for, hvad avlen gav af halm og korn, som om

»Villa Caia« beliggende på modsatte hjørne af det »Gule palæ« i dag beboet og ejet af forhenværende murermester Christian Hummelshøj. Bygget af Hans Bakgårds bror, Niels Sloth Nielsen og hans kone Caia, før de rejste til Amerika. Formålet med huset var at have et sted at vende tilbage til, hvis det ikke gik som forventet, i det forjættede land. Det gjorde det ikke, men huset var på andre hænder da de vendte tilbage.

det havde større betydning end årets høst af avner.

Men endelig langt om længe kom musene pilende omkring benene som et levende bevis på, at bunden af stakken var nået, så om lidt ville tærskværkets ejer, Marius Jensen, trække i snoren og lade dampfløjten give de tre sædvanlige skingrende fløjt som et signal til, at maskinen ville standse og dermed det hav af flyvske avner, der i en evighed havde fosset ud fra det brummende værks støvede solde.

Arbejdets tunge slid og slæb bar som en selvfølge ikke lønnen i sig selv for efter strabadserne blev jeg sammen med maskinens faste mandskab bænket omkring et forlænget stuebord, hvor vi blev beværtet med steg, og en eller anden efterret. Mens måltidet stod på, afregnede Valdemar med hver enkelt arbejder, og foruden maden blev min indsats honoreret med ikke mindre end en skinnende blank halvtredsøre. Så det var en meget stolt, men møgbeskidt ungarbejder, der mødte op hjemme, hvor jeg fik avnerne pilleret af undertøjet og blev vasket nødtørftigt, før jeg træt tørnede i seng.

Da jeg næste dags morgen på vej til skole gik forbi gamle Valdemar Phillipsens hyggelige ejendom, kunne det tydeligt ses, at vestenvinden havde været mig en dygtig medhjælper, idet marken øst for det sted, tærskværket havde stået, og helt over til nabohuset var tilsået med avner. I mit stille sind takkede jeg for hjælpen, selv om det irriterede mig, at det forflyvske stads ikke var kommet under tag rub og stub, når nu

Valdemar havde aflønnet mig så rigeligt.

Trappgården

Trappgården beliggende på bakken cirka midt i byen, ejede Christian Madsens enke indtil 1. marts 1906, hvorefter Peder Pedersen, gift med gårdens datter, Helene Trap, blev de næste ejere. På mange områder var Pedersen en foregangsmand, hvilket bl.a. kom til udtryk ved, at han som den første startede en mælkerute i byen, hvor han tilmed gjorde brug af ringeklokke, hvilket endnu var uhørt udenfor de større byer. Desuden skrev han vers og viser, lavede lytterverse, indstuderede og spillede diletantkomedie, installerede og eksperimenterede med den elektriske strøm samtidig med, at han drev Trappgården.

At landbruget og elektriciteten beskæftigede ham sideløbende fremgår af følgende annonce i Ydby Avis årgang 1913.

SKAL DE HAVE INSTALLERET ELEKT-
RISK LYS?? saa henvend Dem til underteg-
nede. Skal De have LYSEKRONER, saa hen-
vend Dem da ligeledes til mig, jeg skaffer det
omg. til de billigste Priser. Trappgården Ydby.
P. Pedersen.

N.B. PHILLIPS GLØDELAMPER - de bedste
og billigste i Brugen - haves altid paa La-
ger og sælges billigt.

Under billedet af en meget velnæret og listigt udseende orne, hedder det i teksten til annonce nummer to.

MINE BEKENDTE ORNER staar som sædvanlig til Bedækning. God Plads og god Pasning af Søerne garanteres. Moderat Foderpenge.
TRAPGAARDEN I YDBY. P. Pedersen

Det blev også med Peder Pedersen som initiativtager Ydby fik elektricitetsværk i 1912. Omkring det tidspunkt afhændede han Trapgården og tog på et kortvarigt kursus i Askov eksamen som el-installatør.

Navnemæssigt skete der intet væsentligt, da Peder Pedersen flyttede fra Trapgården, idet den nye ejer også hed Peder Pedersen, men var kendt under navnet "Per Greth". Så langt tilbage i tiden slår min erindring ikke til, hvorimod det begynder at dages ved gårdens næste ejerskifte, hvor Peder Pedersen, den anden, sælger gården til Anton Baun, født og opvokset i Dalgård ved Hurup som søn af sognefoged og sognerådsformand Anders Dalgård Baun.

Før Anton Baun købte Trapgården, havde han drevet selvstændig landbrug på Thyholm og i Heltborg. Efter konens død var det slut med selvejet brug, idet han nu blev bestyrer hos enkefru Else Jensen, Sønderhå, som han fulgte med, da hun købte gård i Boddum og senere hus i Doverodde, hvor Anton Baun boede til sin død i 1965, omtrent 91 år gammel.

Så vidt min hukommelse slår til vil jeg mene, at det var engang i trediverne Dagny og Martin Jensen købte Trapgården. Længe før havde der i nærheden af landevejen været gravet sand på gårdens marker, og da der stadig skjulte sig meget store sandforekomster under det tynde muldrag, tog Martin Jensen ikke kun ideen op med at grave sand, men gik et skridt videre, og begyndte at fremstille den færdige mørtel og skabte dermed virksomheden, der er kendt under navnet Ydby Mørtelværk.

På Trapgårdens marker havde jeg første gang i mit liv den oplevelse at se noget så spændende som en viberede med æg, en rede, der til min forundring kun bestod af en lille ubetydelig fordybning i jorden, foret med lidt græsstrå. Det ligger så langt tilbage, at det endnu forekom spændende at trave sammen med gårdens

tjenestekarl, der med et spand heste harvede langt ude på de vidstrakte marker. Det må have været sidst i marts eller først i april, den tid på året, hvor bl.a. viberne bygger rede, spirer grønnes og alt ånder nyt liv.

Karlens beretning om vibereden og varmen i det gryende forår har vel fristet mig til at traske den lange tur ind over markerne, helt ud til mergelgraven, hvor den næsten usynlige rede var let at finde, idet karlen havde lagt et par store sten i nærheden for at undgå at harve ind over de fire pæreformede olivengrønne æg. For et vibepar, der ikke tager menneskets forårsfornemmelser med i betragtning, var stedet godt valgt til rede og afkom, tæt ved mergelgraven og Spanggårds altid svuppene eng. Naturen havde taget højde for det hele, der var harmoni mellem mennesker, flora og fauna, enge og vandhuller lå der endnu, og blev først sløjfet, da de kom i vejen for fremskridtets store tunge maskiner.

I et gammelt digert bogværk om danske gårde, som desværre er uden udgivelsesår, skriver J. C. B la Cour bl.a. "Trapgårdens tegltækte stuehus og den nordligste staldbygning er opført i 1893, hvorimod de øvrige avlsbygninger er fra tidsrummet 1908 til 1911". Endvidere oplyses det, at lade og staldbygninger er tækket med pap, og at Peder Pedersen ejer Ydby elektricitetsværk og gården, som han har forsynet med lys- og kraftinstallationer. Skæbnen ville da også, at de gamle installationer blev årsag til, at gårdens lade og staldbygninger engang i halvtredserne brændte ned til grunden, med avl og besætning. I forhold til de gamle bygninger, der lå klods op ad vejen, blev de nye trukket noget tilbage.

Ser man på grøfterne, der dannede (danner) skel mellem Trapgård/Spanggård og Kirkegårdens marker, må det formodes, at Trapgården har solgt jord til det byggeri, der i moderat tempo er skudt op fra gården og ned til åen. Herunder det areal, hvor Dorthea og Severin Hansen i 1925 byggede deres lystejeendom, hvis bygninger senere er taget i brug af tømrer- og snedkermester Gunner Bang, og markerne bebygget med kvarteret "Bakken".

Med Peder Pedersens skift fra ejer af Trapgården til el-installatør mistede byen samtidig den kørende mælkeemand, et afbræk der afstedkom, at byens borgere igen måtte hente mælk på de nærmestliggende gårde. For

Ydby Mørtelværk med Trapgården og lidt af stationsbygningen i baggrunden

stationsbyens vedkommende blev det i Søndergård, Spanggård, Trapgård, og senere også hos Severin Hansen.

Mælk fra stalddøren

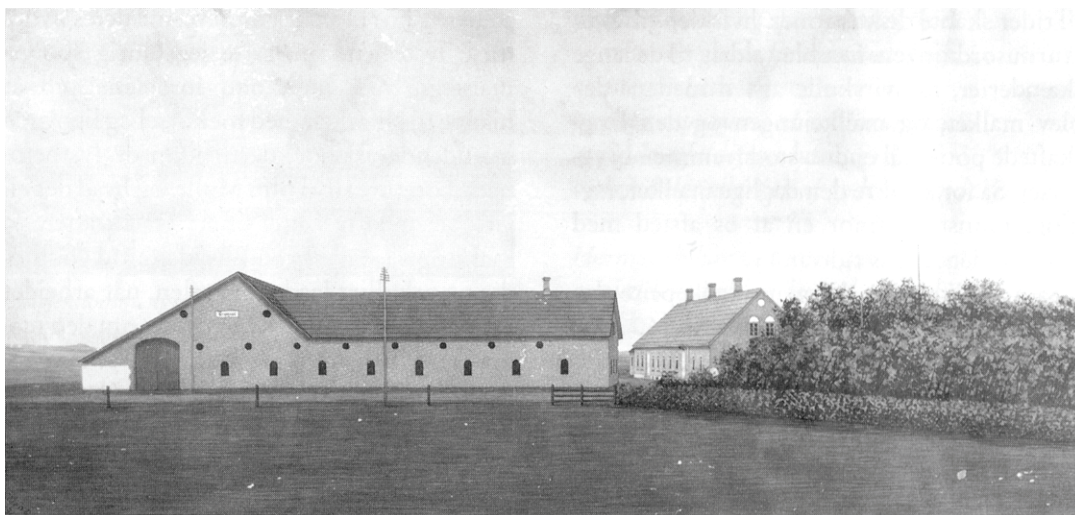
Som en selvfølge havde børnene jobbet med at gå til købmand, hente mælk, og hvad der ellers bød sig af løbende ærinder, en pligt som til tider skabte diskussioner, hvis der gik kuk i turnusordningen. Det blev aldrig til de lange skænderier, for vi skulle af sted medens der blev malket, og mælkejungen og den langskafte pottemål endnu stod fremme i bryggerset. Så for at sikre den daglige mælkeforsyning, mønstrede mor en af os af sted med blikspanden, mens tid var.

Sammenlignet med dagens mælkepriser lyder det vel utroligt, at vi for omkring 60 år siden kunne hente flødeholdigt mælk ved stalddøren til en pris af cirka 21 øre pr. liter. Man kunne fristes til at tro, det var den rene filantropi, men det var det nu ikke, for Severin ruttede ikke med mælken når han ekspederede, vi fik, hvad vi skulle, og ikke en dråbe mere. Derimod tog Dorthea det ikke så nøje og slog som regel en ekstra sjat oveni, så når mor hældte mælken op i det brune lerfad, kunne hun altid se, hvem der havde ekspederet os.

Efter fars død kom jeg, af ukendte grunde, i kridthuset hos Dorthea og Severin Hansen, og

uden at sætte mig til dommer, vil jeg tro, at det for Dortheas vedkommende kunne skyldes, at hun følte det som sin kristne pligt at tage sig lidt af mig og derved aflaste mor, der nu alene måtte klare den bundne stilling ved centralen. Grunden til, at jeg ind imellem var på besøg hos Dorthea og Severin i deres nyopførte lysteejendom, satte jeg aldrig spørgsmålstegn ved, men nød fordelene ved at hjælpe til i marken med roekørsel og lignende spændende arbejde, dertil kom de lystbetonede køreture til Tvolm Mølle, og hvad der ellers var at farte rundt efter. Trækkraften på mark og vej var hesten Blis, der altid godmodig og velvilligt lagde sig i selen, når arbejdet krævede dens medvirken, og selv om den måske var oppe i årene og for bred over ryggen, lagde den gerne kræfter til en lille ridetur, når den skulle på græs.

For den ikke helt unge Severin Hansen må det have været et hårdt slid ene mand, skår for skår, at meje markerne med le, selv om han havde Jens Sørensen, en ældre mand fra byen, til at rive kornet sammen og binde det i neg. Men i deres adstadige tempo klædte de hinanden og gik godt i spand. Fra Thylands Adresseavis, som den hed dengang, har jeg et udklip af et sceneri, hvor Jens Sørensen står med træriveren i den ene hånd og et neg i den anden, mens Severin målbevidst hvæsser leen, den le, der forlængst har sunget sin sidste sang om høsten på de små agre.

Trappgården

Spajjerjagt

Fornøjelsen ved at arbejde sammen med Severin og hesten Blis mistede noget af glansen, når sønnen Christian Hansen (senere hotel- og biograftejer i Hurup) inviterede på skiveskydning eller ”spajjerjagt” med en forlader-luftbøsse af mærket ”Diana”. Forladersystemet havde den fordel, at når det afmonterede løb blev presset ned i en kartoffel og forsigtigt lirket ud igen, virkede det som et hagl, vel at mærke et blødt hagl. Det var billig ammunition, og løbet skulle skrues af, enten vi skød med pile, hagl, eller kartoffel. Kartoffelammunition havde den ulempe, at slagkraft og skudlængde blev reduceret en hel del, dog ikke mere, end at den var særdeles anvendeligt til småvildt, såsom kålorme, fluer, myrer, ørentviste og lignende udnødvendigt kryb.

I vor unge jagtiver faldt det os ikke ind, at det var synd og skam at beskyde den ”spajjerbestand”, der endnu forekom i rigelig antal. I dag ser det derimod anderledes alvorligt ud for bestanden, og set med ældre øjne kan jeg

godt fortryde beskydningen, selv om den ikke kan have indflydelse på den nuværende forekomst af ”spajjere”.

For hvem der ikke er fortrolig med thybomålet, kan jeg oplyse, at en ”spajjer” er en gråspurv, som endnu i tredserne kunne ses og høres overalt, når de i småflokke glade sad og kvidrede i hæk og hegn. Især ude på landet er bestanden svindende, hvorimod dens nære slægtning, skovspurven, tilsyneladende klarer sig bedre.

I glæde over at enkelte par igen har indfundet sig ved vort foderbræt, har jeg til melodien, ”Der er et land, dets sted er højt mod norden,” skrevet følgende vers:

*Du lille spurv velkommen med din mage,
hvor har vi savnet jer i mange år,
men Gud ske lov i atter er tilbage
som daglig gæst ved foderhus og gård,
så brungrå venner hold jer ej tilbage,
nu rydder vi en plads i sne og is,
hvor dagens ret bli'r frø og smuldret kage,
så vær velkommen her i flokkevis.*

*Når det er koldt og sneen går i driver,
har hønsegårdene en god effekt
som rastelads og spurvekollektiver
til gavn og glæde for en truet slægt,
og nu gør hesten atter karriere,
og det er spurvene så vel forundt
at finde affaldsfrø i hestepære,
og hvad der ellers er af godt og sundt.*

*Hermetisk har vi tættet gavl og tage,
og sjældent tækkes der et hus med strå,
så redepladserne går stærkt tilbage,
hvor slemt det er, ka' kun en spurv forstå,
men den har klarer sig i onde dage
og glæder os igen ved hus og vrå,*

Familien Severin Hansen fotograferet i haven ved deres lystejeendom. Fr. Dorthea Hansen, sønnen Emil, Severin Hansen, sønnen Christian, datteren Margrethe.

*så held og lykke spurvehan og mage
og tak for hvert et kuld i to ka' nå.*

Fordvogn med klunkegardiner

Mutters alene vil jeg nu forsøge om det er muligt fra hukommelsens mørke dyb at kalde en serie billeder frem af den børneflokk, der blev resultatet af murermester Peter Kristiansens to ægteskaber. I min tidligste barndom aflagde jeg hjemmet mange besøg, men da det er meget længe siden familien rejste fra byen, står deres ansigtstræk i et temmelig sløret lys og en del af navnene er glemt.

Hos Peter Kristiansen var der altid nogen at lege med, her tog ingen notits af bagateller, og livets mange små forbud blev for det meste overhørt. De større børn deltog naturligt i hjemmets daglige småsysler, som f.eks. at vaske op, feje, vaske gulv og passe ham eller hende der lige kunne stavre omkring, holde øje med den mindste, når der skulle vugges, visses eller tisses.

Peter Kristiansens børn skulle og måtte det hele, ikke kun det sure, men også spændende ting som at tænde op i kakkelovn og komfur. Hjemme var leg med tændstikker og ild strengt forbudt, et forhold der øgede min interesse i at deltage i en optænding sammen med den elleve-tolvårige Ragnhild. Ved den lejlighed brændte det sig i bogstaveligste forstand fast i min hukommelse, at ilden er en god tjener, men en streng herre.

Før bålet kunne rettes an, blev ildstedet rensat, og asken spredt ud over den vintergolde havejord. Af bitter erfaring havde Ragnhild lært at tage vindretningen i betragtning, så askeskyen ikke drev ind over den stribe af bleer, der altid hang og blafrede på tørresnoren. Mens forberedelserne stod på, steg spændingen, det rislede mig allerede koldt ned ad ryggen, da Ragnhild med kyndig hånd rev en fem seks blade ud af et udtjent ugeblad og lagde dem til rette i komfuret sammen med en passende portion optændingskvas. Uden at fumle på hænderne strøg hun en tændstik og satte ild til papiret, der omgående blussede op uden rigtig at antænde kvaset. Mens det endnu ulmede og knitrede svagt, besluttede hun at kalde de hendøende gløder til live med en skvæt fra petroleumflasken. Resultatet lod ikke vente på sig, for i samme øjeblik lød der en mindre eksplosion, der sendte et sandt ildhav op mod

Lystejeendommens små agre mejes: Severin Hansen med leen, og hans medhjælper Jens Sørensen med træriveren (Æ krøjt).

loftet, efterfulgt af en sort kvalmende røgsky.

Som ukyndig i optændingens svære kunst tog jeg mig ikke i agt for den lurende fare, men stod i det spændende øjeblik så tæt på, at en stikflamme svirpede mig lige ind i hovedet, så det sved, bed og lugtede brændt. Uden tanke for Ragnhilds liv, lemmer og lange lyse hår tog jeg omgående benene på nakken med direkte kurs mod Ydby samtalestation.

Ved den slags småskader og sygdomme af ikke direkte livstruende art, var det altid dyrlæge Læssøe, der doktorerede for os. I foreliggende tilfælde tog mor et førstehåndsoverblik, hvorefter hun telefonisk kontaktede Læssøe, der ordinerede en meget tykflydende gul olie, som mor rørte op med en æggeblomme. Resultatet blev en lind salve (eller kvaksalve), som ved første behandling omgående lindrede de sviende smerter på den hede udtørrede hud.

Huset øst for mit barndomshjem (telefoncentralen) er bygget af murermester Peter Kristiansens bror, murer Jens Kristiansen, der så vidt jeg ved var ugift, men boede i huset sammen med sin mor. Som broderen, Peter Kristiansen, ligger Jens Kristiansen og deres mor lige på spærregrænsen af min hukommelse. Moderen husker jeg vist kun på grund af hendes nybagte velsmagende vanillekranse, som hun gerne delte ud af, og havde hun ikke gjort det, og hvis Jens ikke havde været ejer af en Fordvogn med kaleche, var de to sikkert forlængst forduftet fra min hukommelse.

Det elegante køretøj var udstyret med alle tænkelige raffinementer, såsom loftbelysning og askebægere af ruflet glas, klunkegardiner, bløde fjedrende siddepladser, retningsvisere og tudehorn. Smart så det ud, når en retningsviser blev aktiveret ved instrumentbrættet, og som en rød lysende pil kom farende ud fra et blikhylster for at signalere, at vognens fører agtede at skifte kørselsretning. Tudehornet, en livsnødvendig

Huset i forgrunden bygget og beboet af murer Jens Kristiansen, senere købt af skræddermester Vilhelm Nielsen og hans kone Kirstine.

Huset ovenfor er bygget af murermester Peter Kristiansen, en bror til Jens Kristiansen.

Huset der skimtes i baggrunden er opført som lystejeendom af Severin Hansen, nu tømrerværsted, med Gunner Bang som indehaver.

advarelsforanstaltning, startede ved at trykke på en knap midt i rattet og fortsatte med sit ææ - ææ - ææ, indtil knappen blev sluppet. Hornet måtte bruges jævnlige for at advare gående og cyklende trafikanter og ikke mindst, når der viste sig en flok høns langs grøftekanterne. Men selv om der blev advaret i tide, skete det ikke sjældent, at en høne mistede livet under et hjul, da de af uforklarlige årsager gerne valgte den modsatte vejside, når en bil truttende nærmede sig. På det ene trinbræt stod den stationære uundværlige værktøjskasse, hvorimod reservehjulet havde sin plads på det andet, hvor det i en fordybning i skærmen var spændt fast med en læderrem.

Vognens pleje krævede foruden tid og tålmodighed også en vis indsigt i maskinens ædlere dele, når et indgreb var nødvendigt. Ved en reparation måtte startsvinget altid tages i brug, før motoren efter en serie host og små-eksplosioner endelig besindede sig for at gå i gang. På de efterfølgende små prøveture var det for mig en stor fornøjelse at køre med, hvorimod det tilsyneladende ikke forlystede Jens, idet han hele tiden agtpågivende følte og lyttede sig frem til, om maskineriet fungerede og opførte sig som det skulle.

Nu var Forden ej blot til lyst, men til brug for Jens og broderen, når de i vinterens lange arbejdsløshedsperioder kørte rundt fra dør til dør for at sælge fisk. Et nødvendigt initiativ for at holde skindet nogenlunde på deres egne, og de mange børns små næsen.

Overfor Peter Kristiansens ydmyge bolig opførte salgschauffør Magnus Christensen i tyverne et meget præsentabelt hus. Med det som udgangspunkt kørte han rundt i oplandet med kaffe, og margarine fra fabrikken ”Støjbjerg” i Thisted. Forretningen opgav han omkring 1935, hvor han overtog busruten (postruten) Ydby, Vestervig, Agger. Huset købte doktor Johannes Drost, der tog den sydøstvendte stue i brug til konsultation, og over Ydby central fik han telefonnummer 1, hvor han var at kalde i alle døgnets timer. Således gik der næsten 100 år, før Ydby igen fik egen læge, efter Thy’s distriktslæge, Peder Nicolajsen, med hjemsted i Tvolm, hvor han som tidligere nævnt, døde i 1837.

I 1936 aflagde jeg mit første besøg hos doktor Drost i anledning af en helbredsundersøgelse til brug ved oprettelse af en lærekontrakt med fabrikant N. C. Nielsen, Sundby Jernstøberi og Maskinfabrik. Et papir, der efter en kort prøvetid var gældende fra 1/5 1936 til 1/5 1940, ud over åremålet stod der bl.a. kost og logi, ellers intet. Det var hårde betingelser sammenlignet med nutidens lærlinge, der enten har motorcykler eller kører i selvejervogne. Efter få års forløb byggede Drost en større villa vestligst i byen og fik dermed bedre plads til venteværelse og konsultation. Det fraflyttede hus solgte han til entreprenør Søren Kappel, som på den tilhørende grund, opførte et stort garageanlæg.

Skræddermester Nielsen

I tiden omkring 1926 - 28 lejede skræddermester Vilhelm Nielsen og hans kone (den lille Kirstine) sig ind i det hus, der var adskilt fra centralen af en brandmur. De nye naboer i villa ”Utæt” vakte ikke større opmærksomhed, da vi ofte fik nye genboer til den side. Vilhelm Nielsen og Kirstine blev der dog så længe, at jeg under et aftenbesøg hos deres søn Robert nåede at få smadret en stor blå lampekuppel, der hang over sybordet. Uheldet indtraf under en fægtemanøvre, hvor jeg stod og svingede med en ondsksfuld langskaftet børste med det resultat, at jeg ramte kuplen, der klirrende knustes i et utal af stumper og stykker.

Efter den skandale var aftenen ødelagt, og den videre leg beskæftigede mig mindre og mindre, idet mine tanker kun kredsede omkring det klokkeslet, hvor Roberts forældre igen ville indfinde sig, for som det tegnede sig, så jeg det

fornuftige i at fordufte i rimelig god tid. Hvordan Robert så ville forklare sig, og om hans ord ville stå til troende, måtte blive hans sag.

Den nyankomne familie kendte jeg kun lidt, så deres reaktion på katastrofen var uforudsigelig. De kunne enten skælde mig huden fuld eller kræve erstatning, og i værste fald kunne begge ting ske. Nu måtte jeg se tiden an og forsøge at holde passende afstand til familien og deres enemærker, indtil der blev monteret en ny kuppel, og der faldt ro omkring sagen. Det var meget ubehageligt, mens de nye naboer og deres nære omgivelser måtte betragtes om spærreområde, så det var en stor forlettelse den dag, jeg uforvarende løb lige i klørerne på skrædder Nielsen, som til min store overraskelse hilste og tiltalte mig pænt uden at nævne eet eneste ord om den forbistrede blå lampeskærms endeligt.

Før skræddermester Nielsen og Kristine flyttede ind ved siden af os, boede de i et af de pænere huse vest for banen, hvor de foruden skrædderiet havde barbersalon, tobaksforretning og håndkøbsudsalg, og oven i det, var han tilmed autoriseret kollektør for landbrugslotteriet.

Nu havde de kun skrædderiet tilbage, men som den dygtige fagmand Nielsen var, ekviperede han både damer og herrer, og kunne efter kort tid købe murer Jens Kristiansens hus, en forandring der gjorde, at de nu blev vore nærmeste naboer på den anden side. Det ny erhvervede blev snart indrettet mere komfortabelt med prøveværelse for neden og et lyst rummeligt værksted ovenpå. Som skrædderdatter og uddannet syerske tog Kirstine del i arbejdet sammen med en fastansat svend, og med farvestrålende journaler og besøg på kurser holdt Nielsen sig ajour med tidens mode, så måske af den grund, havde han ikke få udenbys kunder. Med Mieherne i vinterhi voksede kundekredsen med en type mennesker, det glædede ham at betjene, da de i mange tilfælde skulle have tøjet forsynet med ekstra raffinementer, noget han med faglig stolthed gerne viste frem.

Efterhånden som de færdigsyede hængerøvshabitter blev forbedret og herreekviperingsforretningerne begyndte at sy efter mål, gik det for Ydby's vedkommende først ud over skræddermestrene M. J. Pedersen, Granhøj og O. S. Sørensen, Ydbylund. I 1913 og 1925 havde skræddermestrene, Pedersen,

Sørensen og Nielsen hver deres annoncer i de to udgaver af Ydby Avis, hvorimod Vilhelm Nielsen er den eneste af de tre, der annoncerer i 1935 udgaven, og mon ikke det betyder, at han på det tidspunkt er byens eneste skræddermester.

Apropos habitter, blev jeg til min konfirmation forsynet med et jakkesæt købt i Hurup hos Chr. Hanckes herreekviperingsforretning. Stoffet var i en grålig tone, kvaliteten strid og ru som smergellærred, men heldigvis, kunne jeg møde op til den kirkelige højtidelighed i et sæt matrostøj givet til formålet af fru Louise Vogelbein.

Det var meget sjældent, vi gjorde vor entre i en herreekviperingsforretning, så blandt de mange fristende varer fik jeg mig plaget til en såkaldt sømandskasket. Den smarte hovedbeklædning skulle sammen med jakkesættet give mig et mere mandigt udseende hen i retning af de to meget kendte sømandsklædte harmonikavirtuoser, Alex og Ricard. Til min store fortrydelse endte det håb i den rene fiasko, især morede det Egon, når jeg prøvede sættet, for ingen, end ikke jeg selv, kunne se antydning af lighed mellem mig og de to harmonikaspillende musikanter.

Telefonservice og dampradio

Som tiden gik blev naboforholdet til Kirstine og Vilhelm Nielsen af en sådan art, at vi hjemmevant aflagde værkstedet mange store og mindre besøg, og da de ikke havde telefon, var det ikke få gange, vi løb ind i deres baggang, hvor vi af vore lungers fulde kraft råbte op ad trappen: "skrædder - skrædder, der er telefon." For en sådan tilkaldelse måtte centralbestyreren, uafhængig af afstand, opkræve et mindre beløb, men over for Kirstine og Vilhelm Nielsen, og for øvrigt andre af vore nærmeste naboer, betragtede vi ydelsen som en vederlagsfri vennetjeneste.

Når vi og andre centraler skulle kalde en udenbys abonnent udenfor et bestemt afgrænset område, blev der i mange tilfælde en mindre ventetid, idet forbindelsen på de lange strækninger skulle etableres over rigstelefonen. En sådan ventetid fordrev Nielsen gerne ved at gå frem og tilbage i stuen, men stoppede ind imellem op ved vinduet for at se ud på vejens sparsomme trafik. En dag med lang ventetid, hvor han filosoferende stod og så ud på de forbipasserende, kom en af byens kendte borgere

Kirstine og skræddermester Vilhelm Nielsen.

gående med en buket blomster, formodentlig tiltænkt mandens nylig afdøde kones grav. Da vedkommende var ude af syne, så Nielsen hen på mig og citerede den uforglemmelige verslinie. ”Giv mig en blomst mens jeg lever”. På det tidspunkt var jeg så gruelig ung, at jeg troede citatet kun gjaldt ham med buketten, men med mit kendskab til skrædder Nielsen, er jeg senere blevet klar over, at den var møntet på alle, ham selv iberegnet. Citatet har jeg aldrig glemt, hvorimod jeg i mangfoldige tilfælde har glemt blomsterne.

Med forhenværende barbermester Vilhelm Nielsen som nabo, slap vi for den tort at komme under mors saks, idet han blev vor faste frisør. En ordning der stod på, indtil jeg som 21-årig blev indkaldt til den kongelige danske marine. I en tidlig alder fik vi også vort tøj syet hos Nielsen, og med to par bukser til en habit fremstillet i bedste kvalitet af engelsk kamgarn, blev det ikke meget dyrere i brug, end det fabriksfremstillede, men det sad bedre. Med cyklen som eneste transportmiddel blankpolerede sadlen efterhånden buksebagen, så det lidt efter lidt - kilometer efter kilometer - blev nødvendig med en damprensning, en proces der forvandlede tøjet, så det tog sig ud som nyt, eller næsten nyt.

For at ordne det huslige før centralen åbnede klokken otte, var mor altid tidlig på færde, og gik efter en lang dag meget tidligt i seng. Det

samme gjorde sig ikke gældende på skrædderværkstedet, hvor de tit arbejdede langt ud på de små timer, den forskel i livsrytme benyttede vi os tit af ved at aflægge Kirstine og Vilhelm et besøg, når mor var gået til ro.

Som bestyrer af elektricitetsværket, var vor bror, Anker Johansen også sent på færde, idet værket, om vinteren, sjældent blev sat i stå før midnat, og foruden os aflagde mange et aftenvisit på hans kontor. Valgte vi at besøge skrædder Nielsen smuttede vi bagom op ad loftstrappen, hvorfra vi orienterede os videre frem ved hjælp af det lysskær, der trængte ud i mørket ved sprækken mellem karm og dør. Selv om vore besøg nok kunne virke generende på de arbejdende skræddere, følte vi os aldrig i vejen. Fra vi kom, til vi gik, lyttede vi til tidens populære melodier, der fra radio Hilvesum strømmede ud i lokalet gennem den fritstående højtalers brune gitterværk. Endnu kan jeg næsten fornemme skrædderiets dufte af kakkelovn, dampstrygejern, kamgarn, satin og sækkelærred, der sammen med Nielsens velduftende hårpomade fyldte rummet.

Så sent som i 1939 havde mor ingen radio, men var der spændende ting på programmet inviterede skrædder Nielsen os gerne ind for at lytte med. Det gjorde han bl.a. i 1938, da den engelske premierminister Chamberlain fløj i pendulfart London - Berlin i et forsøg på at forhandle sig til en fredelig løsning på de territoriale krav, herrefolkets fører, den tidligere malersvend Adolf Hitler, fremførte. Forhandlingerne førte til, at den godtroende Chamberlain lovede verden fred i vor tid. Det blev ved løftet, før den 2. september 1939 overfaldt Tyskland Polen, og Chamberlain måtte over radioen meddele en lamslået verden, at England og dets allierede havde erklæret Tyskland krig.

Danmarks radio København-Kalundborg havde meddelt, at der på et angivet tidspunkt ville komme en vigtig ekstraudsendelse, så i god tid fik Nielsen os kaldt sammen omkring radioapparatet. Efter Chamberlains tale forstod vi godt, hvor det bar hen, men oversat til dansk chokerede det os alligevel.

Konsekvenserne af det, der var sat i gang, kunne ingen forestille sig, men efter udsendelsen var ingen glade, selv skrædder Nielsens smittende humør dalede til under nulpunktet, og øjnene blev blanke.

Det blev desværre ikke Vilhelm Nielsen forundt at høre den engelske radios danske speaker oplæse fredsbudskabet over B.B.C.'s støjbelagte kortbølgesender om aftenen den 4. maj 1945, idet han døde den 30. december 1944, kun 56 år gammel. Nielsens død var en trist meddelelse i en ond tid, nu var han ikke mere,

ham der altid mødte op ved det tidlige morgentog for at tage afsked med os, når vi efter et besøg hjemme, igen måtte af sted ud i den urolige verden.

Kirstine, der døde i 1969 84 år gammel, solgte efter Nielsens død forretningen til Verner Brødbæk, byens sidste skræddermester.

Kilde: Sydthy Årbog 1995, side 49-66.